

Fecskék.

Egy boszniai táborban hazasóvárgó dalokat énekeltek a magyar katonák. Fölzokogott a nóta szép Magyarországról, melytől ők messze estek a vörös sziklák közé, s néhányan már ott is maradtak végkép a vörös sziklák között.

Alkonyat volt, őszeleji alkonyat. Mikor a tábor udvarán és a zúgó víz partján a napi dologvégeztével álmodozott a nép, egy kised fekete felleg jelent meg az égen a magas hegyek ormai között. Hazulról jött és igen nehezen haladt és egyszer csak keringelni kezdett a völgy fölött.

— A fecskék, a fecskék! — kiáltozott a sok legény. — Jönnék Magyarországból!

Csakugyan azok voltak, Isten madarai, akik Kisasszony napja táján szoktak útra kelni, hogy meneküljenek a tél elől. Nagy raj volt nagyon, és amint forogva röpdöstek a levegőben, látszott már rajtuk, hogy éjtszakai szállást keresnek. Mert ez után a völgy után ismét nagy hegyek következtek, a Balkán hegyes vidékei. Oda bizony egy kis pihenés szükséges. Nem volt akkor a kis táborban szem, amely ne ezeket az apró madarakat nézte volna. És odaszálltak pihenni a fabarakok tetejére. Hármás, négyes sorjával ülték végig a tetőket; a kerítésekre, az ereszgerendákra is jutott a seregből, és tele volt csipogásukkal az egész környék. A katonák meg nézték őket és beszéltek hozzájuk, kérdezve, hogy mi újság otthon, kis fecskék? Ugy-e nehéz volt a menet idáig a csúnya hegyeken keresztül? A szegény kis vándorok csak csicseregtek a kérdésre, úgy, ahogy ők tudnak, de ez tökéletesen úgy hallatszott a magyar katonák fülének, mintha magyar beszéd volna. Mert arrafelé nem lakik fecske, általában nincsen apró madár. Sasok és ölyvek birodalma az. Azonban csak most mert volna jönni a sas vagy csak egy ölyv is! Halálnak halálával halt volna meg ezen az estén, mikor az édes, apró magyar vendégek az eresz alatt beszélnek.

Ameddig csak beszélgettek, mindvégig lesték a szavukat a katonák, míg a kis törődöttek el nem aludtak a tetőszélen, az eresz gerendáin és a párkányokon. A barakkok szobáiban nem volt akkor este lárma, csak beszélte egymásnak a nép boldogan, hogy lám, hát erre jöttek. Hogy bizonyosan tudták, hogy erre kell jönniök. Talán otthonról üzentek is velük.

Azután csend lett. Magyar raj aludt a földélen, magyar raj a földél alatt. Ezen az éjtszakán még könnyebb volt hazálmódni, mint máskor.

De azért még nem riogott az őrségen a kürt, mikor már ébren volt a nép, hogy fecskéi után nézzen. Szerette volna mindenki látni, hogy hogyan indulnak tovább nagy útjukra a kicsi madarak.

Azonban valami szomorú dolog történt. Azzal senki sem

számolt, sem ember, sem fecske, hogy miféle szelek lakoznak a fekete hegyek katlanaiban. Elővágott onnan észak felől éjfélt után a nagy hidegség és havat hozott, amely belepte a tetőket, a barakkokat.

A fecskék javarésze ott hevert a havas földön megdermedve. Gyenge testüket elállta a fagy, és lebuktak a barakk tetejéről. Némelyik még vergődött valamicskét, szárnyával verte a havat és odébb akart menni szegény, mert tudta, hogy neki útja van valamerre. No, egypár lépést el is vergődött a hóban.

A nép pedig ott türelmetlenkedett a barakkajtóban és nem mert kilépni az ajtó küszöbén, mert akkor szeges lábbelijével halott fecskékre taposott volna. Időbe telt, míg valahogy átugrálták a dermedt testeket. Az egyik katona a hóba térdelt, fölvelt egy fecskét és nézte a tenyerében.

— Nini! — mondta — még meleg!

Nagy tenyere volt ennek a legénynek. Paraszti és durva tenyér, de annál melegebb a vér, amely benne lüktetett. Ebbe a két tenyerébe fogta a madarat. Tenyere melegtől éledni kezdett a madár. Fölnyitogatta a szemét és a katona nagyot kiáltott örömeiben.

— Embörök, még élnek a fecskék!

És szinte tülekedve, egymást előzve rohanta meg a katonanép a hóba fagyott fecskecsapatot. Ki mennyit bírt, annyit szedett föl belőle és fűteni kezdtek, mert meleg kell ide. A sok baka pedig hordta be a fecskét, az asztalokra rakta és keszkenővel, fehér ruhával takargatta. Akadt, aki fején csókolta ébredő madarát, a száján keresztül igyekezett bele lelket lehelni. Nem maradt a tábor udvarában elhullott fecske egy sem, csak amelyik már végleg elhalt. Emezek meg, a barakkszobába hordottak, egymásután nyitogatni kezdték a szemüket. Jaj, de nagy öröm volt az!

— Nézd-e mán éled!

— Hát az enyim! No, hogy mozdul!

Csakugyan mozogtak a kis állatok. Volt, amelyik már fölült az asztalon és széjjeltekingett. Gyönyörűséges szeme van a fecskének. Kis acélgömbjében le van rajzolva az, akire éppen tekint. Hordta a sok katona nekik a komiszkenyeret, és az erőrekapottak közül már akadt olyan is, amelyik feléje nyult. Vízet is vittek nekik eszükében, de vittek feketekávé is. Mert a bakanép igen szerette a feketekávé, komiszkenyeret aprított bele és hasznos tápláléknak vélte a fecskék részére is.

Jó volt-e vagy sem, nem tudni, de annyi bizonyos, hogy egy-kettő kivételével mind életre kelt a fecske. És azután a szegény pici állat tudta, hogy hol van. Mert egy sem vadult meg, egy sem röpdösött a falnak, hanem otthon volt valamennyi. Mindenkinek a fecskéi ott laktak azon a délelőttön az

ágyon. Gügyögtek nékik a katonák, mint ahogy apró gyerekek szokás. Rá válaszul csicseregtek a fecskék.

Délfelé az idő kiderült, a szél abbamaradt. Tenyéren viték ki az udvarra a fecskéket, és azok fölrebentek onnan a tetőre. Ott beszélgetni kezdtek és várták a társaikat. Mikor aztán már sokan voltak, fölkerelkedtek és elmentek még aznap délután. A katonák szerencsés és boldog utat sóhajtottak utánuk.

A gyengébbje pedig még a következő éjjel is ott hált. A katona betette az elgyötört kis madarat az inge kebelébe és együtt aludtak. A verekedésre fogott legények és a gyöngye kis madaraknak a szíve egymáson dobogott. Másnap aztán mind elment.

Jegyzet. 1878-ban a régi osztrák-magyar birodalom elfoglalta Boszniát és Hercegovinát. Sok magyar katona résztvett Bosznia okkupációjában. Akkor történt az, amit Tömörkény elmond ebben a kedves elbeszélésében.)

Tömörkény István.

ANYAÖLBEN.

Édesanyám, már este van,
piros golyó a nap.
Elfáradt játékaiban
parányi kis fiad.
Most végy öledbe, mondj mesét,
vidámat, hímeset
s kócos hajamat túrja szét
simító, jó kezed.

Te olyan jó vagy s oly erős,
nem fáradsz el soha.
Mondjad, mitől oly nagy és hő
minden szelíd anya?
S hogy el nem fáradsz sohasem,
mondd meg, miként lehet?
Ugy-e, ha kell, csodát teszen
varázló jobb kezed.

Száz bajunk gyógyszerét tudod,
pedig doktor se vagy,
mondjad meg, mikor tanulod
nagy okosságodat.
Hány átvirrasztott éjszakád
volt ágyacskám felett,
de meggyógyított halk danád
és gyógyító kezed!

Te tudod, hány csillag az ég
és azt, hogy ott az Ur,
hogy angyal zengi énekét
ott szakadatlanul.
Tudsz minden imát és utat,
mely mennyekbe vezet
s mindig csak jó-útra mutat
imádságos kezed!

Apánknak fáradt homlokán
hogy elsímul a gond,
ha megsímítod jó anyám,
ezt hol tanultad, mondd?
Mért illatos a kenyérünk,
amikor megszeged?
Be jó, hogy itt van mivelünk
kenyérszelő kezed.

Hia nagy leszek, aranykocsit
veszek neked: úgy ám
s viszlek, hogy lássák mindenütt:
mily szép az én anyám.
Akarom majd, hogy büszke légy
és én is az leszek
és áldja meg a föld s az ég
győzelmes, szent kezed!

Gyula diák.